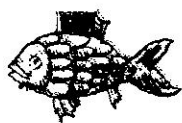

Železný Janko

Mária Ďuríčková

- ❑ Letí plť dolu Váhom, na nej pltník Železný Janko rozkročený pevne stíska veslo.
- ❑ Schyluje sa k večeru, ale ešte je dosť vidno na to, aby Železný Janko bezpečne preplával popri skaliskách Margita a Besná, ktoré sú postrachom pltníkov. Železný Janko sa nebojí, on je mocný, smelý chlap a poradí si, kde by sa inak aj traja zapotili. Už pláva popod Starý hrad a na noc sa usalaší niekde pod hradom Strečno. Pltníci síce vravia, že pod Strečnom neradno nocovať, lebo tam bývajú víly, čo už skynožili bohviekoľko chlapov, ale Železný Janko nedbá. Ba vari by tie víly rád aj stretol, aby videl, či sú naozaj také krásne, ako sa hovorí.
- ❑ Pritiahol plť k skalnému brehu a uviazal ju o buk. Nazbieral raždia, rozložil oheň a pečie si slaninku. Rieka tíško spieva, hora šepoce, skaly zadumane čušia.
- ❑ Najedol sa Železný Janko, kapsu si pod hlavu položil, do haleny sa ukrútil a už leží, do tmavej oblohy sa díva, svoju hviezdu vyzerá. Nad les vystúpil mesiac ani zlatá misa a osvietil kraj. Je jasno, že môžeš knižku čítať.
- ❑ Železného Janka obchádzajú driemoty, viečka mu klipkajú. Ale vtom zaznie čosi, čo mu spánok načisto odoženie. Akési kvílenie. Akoby niekde nablízku žena plakala. Železný Janko vyskočí, za tým plačom sa pustí, až príde k starému buku. V buku je búrľavina, hlboká a čierna, a v nej sa čosi jasnie. Ženská postava. Ale aká! Krásna a jasná, ani čo by ju zvnútra svetlo presvetľovalo. A okolo hlavy koľká len záplava utešených zlatých vlasov!
- ❑ Nuž toto veru nie je ľudská bytosť, pomyslel si Železný Janko, schytil balvan a chytro ho pritisol na otvor búrľaviny, aby to jasné stvorenie neufnrglo.
- ❑ Spoza balvana prebija sa k nemu hlas: Dobrý mládenec, pomôž

mi! Vlasý sa mi zaplietli do trhlín stromu, neviem sa oslobodiť.

□ Hlások je tenký, nežný ako hodvábná stužtička.

„A ktože si ty?“ spytuje sa Janko.

„Som víla a dobre sa ti za pomoc odmením. Ak budeš chcieť, pretancujem s tebou hoci aj celú noc.“

□ Železnému Jankovi očervenela tvár. Od hnevu.

„Počul som už o tvojom tanci, víla. Troch mojich kamarátov si na smrť utancovala, ráno sa ich telá hojdali na vlnách Váhu. A koľkých ešte okrem toho!“

„S tebou tak nespravím, mládenec. Odmením sa ti, že na to do smrti nezabudneš. Len ma prosím ťa, oslobod’!“

„Aby si aj naďalej mohla chlapcov trápiť?“

„Nikdy už nikomu neublížim, sľubujem ti to.“

□ Hlások bol tenulinký ako hodvábné vlákienko.

„Neverím ti, zlá víla, a nechám ťa zahynúť v tejto bûtľavine. Veď koľko si ty žien ovdovila, koľko detí osirotila!“

„Ba mi uver, uver, mládenec! Zaklínam sa ti na to, čo mi je najdrahšie.“

„A čože ti je najdrahšie?“

„Moje vlasy, lebo sa v nich skrýva zázračná sila.“

Železný Janko sa zamyslel: Ak je vílina sila vo vlasoch, tak jej treba tie vlasy vziať!

Otvoril kapsu a vybral z nej nožnice, čo si nimi fúziky pristrihoval. Potom odtisol balvan, chytil vílu za vlasy a šmyk!

Odstrihol jej ligotavý prameň, koľko sa mu vmestil do hrsti.

„To je za Matúša,“ povedal a hodil vlasy na zem, že len tak zacvendžali.

□ Víla zakvílila, ani čo by ju každý ten vlas prenáramne bolel, ale Železný Janko nič nedbal.

„Toto je za Ondreja,“ a odstrihol ďalší prameň vlasov. „Toto je za

Vrbinovie Paľka a toto ešte raz za Matúša, lebo to bol môj najlepší kamarát. A toto za tých ostatných, ktorých som ani nepoznal.“
 Víla kvílila čoraz prenikavejšie. Jej plač sa niesol ponad Váh, skaly ho opakovali a podávali horám. V kroví okolo buka sa mihali víly v bielych plachtách a čosi zmätene kričali. Celé údolie hučalo mnohonásobným údesným nárekom. Ale Železný Janko ani keby nepočul, len strihal tie vlasy prameň za prameňom, kým ich všetky neostrihal, takže víla vyzerala napokon ako smutná ostrihaná ovca. Zahanbene sa schúlila na dno bŕtľaviny a plakala, plakala. Nie už tak hlasno, ale usedavo a čoraz tichšie. Napokon plač úplne zatíchol a zanikli aj všetky ostatné zvuky, ešte i voda akoby onemela.
 ■ Železný Janko nakukol do bŕtľaviny: bola tmavá, čierna. Omacal rukou – no vytiahol iba zuholňatenú bukovú halúzku.
 „O jedno zlo na svete menej,“ povedal si.
 Ale trošku mu bolo ľúto za vílinou krásou. Za kôpku utešených vlasov, o ktorých vysvitlo, že sú z číreho zlata, kúpil si potom Železný Janko pole, horu a lúky. No pltníčenie aj tak nezanechal. Nevedel si predstaviť život bez tých ciest dolu Váhom, ktoré väčšmi, ako hoci-ktorá iná práca, vyžadovali súceho a rúceho chlapa.
 ■ A pod Strečnom sa už od tých čias nikto viac neutopil.

Zo Slniečka

Povedz inými slovami:

- rieka tíško spieva
- hora šepoce
- skaly zadumane čušia

Nakresli, ako si predstavuješ stretnutie Železného Janka s vílou.

Nezmyselné básničky

Bol raz jeden dedko v Katoviciach,
ktorý zle sa cítil v nohaviciach.
V každej dennej dobe
v ženskej garderóbe
pobehoval po tých Katoviciach.

Bola jedna vrtká babka z Halle,
hore-dole zvrátila sa stále.
Tak sa ona zvrátila,
až sa pod zem vrátila
na zdesenie všetkých ľudí v Halle.

Bol raz dedko v neďalekej Viedni,
čo pil pivo, aj keď nebol smädný.
„Veď vám praskne brucho!“
„Len nech nie je sucho!“
smial sa dedko v neďalekej Viedni.

Bola jedna stará pani z Prahy,
ochorela, liek bol pre ňu drahý.
Zjedla hrudu masla
a teplomer striasla –
vyzdravela stará pani z Prahy.

Bola jedna mladá dáma z Ruska,
čo jačala, že jej hrud' je úzka.
Rozťahli jej hrud':
„A už ticho bud'!“
Ešte viacej jačala tá Ruska.

Bola jedna mladá dáma z Londýna,
nik nevedel – čierna je, či blondína?
Klobúk po krk nosila –
bola to jej posila.
Veď nemala hlavu dáma z Londýna!

Bol raz jeden ctený dedko z Benátok –
nabažil sa tých benátskych pamiatok
a odplával džberom
nezisteným smerom,
niet pamiatky po dedkovi z Benátok.

Bol raz jeden skromný dedko v Paríži,
čo žil iba na chrobákoch, na ryži.
Keď nebolo ryže,
zvolal dedko: „Čiže
len chrobáky budem jesť v tom Paríži.“

Bol raz jeden dedko zo Štokholmu.
Chcel si sadnúť – klobúk pomohol mu.
Dobre by mu padlo
mať aj operadlo –
to už nemal klobúk dedko zo Štokholmu.

Bol raz jeden dedko v Amsterdame,
čo poklony strúhal každej dáme.
Keď sa jednej klaňal,
nablízku bol kanál,
spadol tam – už nie je v Amsterdame.

☐ Z knihy *Kolko jahôd rastie na mori?*
Vybral a preložil Ľubomír Feldek.

— O ktorých krajinách a mestách si čítal v nezmyselných
básničkách? Nájdi ich na mape.